

Saate lausuntopyyntöön porotalouteen liittyvän tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tarpeista

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut porotalouden tutkimusta ja kehittämistoimintaa selvittävän työryhmän, jonka toimikausi on 23.3. - 30.6.2020. Työryhmän puheenjohtajana toimii läämineläinlääkäri Risto M. Ruuska Lapin aluehallintovirastosta. Muut työryhmän jäsenet ovat Markku Himanen maa- ja metsätalousministeriöstä, Esko Leinonen Ruokavirastosta, Antti Oksanen Ruokavirastosta, Päivi Kainulainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, Jouko Kumpula Luonnonvarakeskuksesta ja Anne Ollilla Paliskuntain yhdistyksestä. Sihteerinä toimii Katariina Manni Luonnonvarakeskuksesta.

Työryhmän tehtävänä on selvittää, mitä porotalouden tutkimusta ja kehittämistoimintaa Suomessa tarvitaan ja miten tutkimuksessa tarvittavat resurssit tulisi mitoittaa ja kohdentaa. Selvityksessä tulee huomioida eri tutkimuslaitosten ja yliopistojen nykyiset resurssit ja niiden soveltuvuus porontutkimuksen tekemiseen ja kehittämiseen sekä porontutkimukseen ja poronhoitoon liittyvän tiedon ja teknologian siirtoon. Selvitystyössä kartoitetaan myös porotalouden hallinto- ja koulutusorganisaatioiden näkemyksiä porotalouteen liittyvän tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tarpeista, painopisteistä ja toteuttamistavoista. Työryhmän tulee lisäksi tehdä arvio tutkimus- ja kehittämistoiminnan pitkän aikavälin resursointitarpeista. Selvityksessä kiinnitetään erityishuomiota Inarissa sijaitsevan Paliskuntain yhdistyksen ylläpitämän Kutuharjun koeporotarhan käyttöön tutkimuksessa ja kehittämistoiminnassa.

Työryhmän saamaan toimeksiantoon liittyen pyydämme edustamaltanne organisaatiolta lausuntoa porotalouden tutkimuksen ja kehittämistoiminnan nykytilasta sekä niiden tulevaisuuden kehittämistarpeista Suomessa erityisesti elinkeinon hallinnon ja koulutuksen näkökulmasta katsottuna. Pyydämme arvioimaan lausunnossanne myös Inarissa sijaitsevan Paliskuntain yhdistyksen ylläpitämän Kutuharjun koeporotarhan hyödyntämismahdollisuuksia elinkeinon tutkimuksessa ja kehittämisessä sekä koeporotarhan tulevaisuuden kehittämistarpeita.

Lausuntopyynnön yhteydessä kartoitamme myös porontutkimuksen ja alan kehittämistoiminnan resursoinnista viimeisen viiden vuoden ajalta. Lisäksi kartoitamme, minkälaista tutkimus- ja kehittämistoimintaa Kutuharjun koeporotarihalla on viime vuosina tehty.

Lausunnossa haluamme saada mahdollisimman monipuolisen näkemyksen porotalouden tutkimus- ja kehittämistoiminnan nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista, joten toivomme, että mahdollisimman moni organisaationne porotalouden asiantuntija osallistuisi lausunnon kirjoittamiseen. Lausunnon allekirjoittaa lausunnosta vastaava organisaatiotanne edustava henkilö.

Pyydämme lähettämään liitteen mukaisen organisaationne lausunnon viimeistään 11.5.2020 sähköpostilla työryhmän sihteerille katariina.manni@luke.fi.

Lisätietoja: Katariina Manni, katariina.manni@luke.fi tai p. 0295 322 204 sekä 4.5.2020 lähtien Risto M. Ruuska, risto.ruuska@avi.fi tai p. 0295 017 381

Lausuntopyyntö porotalouteen liittyvän tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tarpeista

Tässä lausuntopyyntössä selvitetään porotalouteen liittyvän tutkimus- ja kehittämistoiminnan nykytilannetta ja minkälaisia tarpeita siihen tulevaisuudessa liittyä elinkeinoelämän kannalta. Lisäksi selvitämme, minkälainen merkitys Inarissa sijaitsevalla Paliskuntain yhdistyksen ylläpitämällä Kutuharjun koeporotarhalla on poronhoitoelinkeinolle ja mitä kehittämistarpeita siihen liittyy.

Lausunnon antajien tiedot

1. Lausunnon antava organisaatio: Paliskuntain yhdistys
2. Lausunnon antamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja sähköpostiosoitteet: kirjamo@paliskunnat.fi (Jukka Knuuti, Anne Ollila, Matti Särkelä)

Lausuntoon liittyvät kysymykset porontutkimuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta elinkeinon kannalta

1. Minkälaisena näette tämänhetkisen porontutkimuksen ja sen kehittämistoiminnan merkityksen elinkeinon kehittämisen kannalta?

Poroelinkeino 'oma tutkimustoiminta, osin omalla kenttäasemalla tehtynä' on ollut Suomen poronhoidon menestymisen perustekijöitä. Suomi on edelleen johtava poronlihan tuottajamaa ja tähän tulokseen pääsemiseksi lähimenneisyydessä tehdyllä poroon liittyvällä tutkimuksella on ollut keskeinen merkitys. Suomessa ensimmäisenä käyttöön otettu porotalouden menestymisen mahdollistanut vasateurastukseen siirtyminen on tutkimuksen, osin Kutuharjun koeporotarhan aiempien vuosien toiminnan tulos.

On selvää, että jos poroon liittyvä tutkimustoimintaa heikennetään, se vähentää vastaavalla tavalla poronhoidon menestymisen edellytyksiä tulevaisuudessa. Tulevaisuuden mukana tulevat tiedontarpeet eivät ole kuitenkaan yhtään vähentyneet, päinvastoin. Pelkästään jo ilmastonmuutos antaa porotutkimukselle valtavan tehtäväkentän, jota pitäisi selvittää nyt ja tulevaisuudessa. Porotutkimus ei tule hoidettua tilapäisin resurssein eri yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa ollen riippuvainen sen hetkisten tutkijoiden kiinnostuksen kohteista, vaan se tarvitsee oman ohjelmansa ja resurssinsa, jossa viimeksi mainitun osalta Kutuharjun koeporotarha on avainasemassa. Jos sitä ei ole, poroon liittyvä tutkimus astuu 50 vuotta taaksepäin saman tien. Miten sen jälkeen käytännön poronhoito selviäisi ilmastonmuutoksen aiheuttamista poron terveyden, hyvinvoinnin ja ruokinnan avainkysymyksistä rajusti vaihtelevissa sää- ja luonnonoloissa?

Mikään yhteiskunnan osa-alue, saati elinkeino, ei pärjää enää nykyään ilman siihen liittyvää tutkimustoimintaa. Porotalous ei ole tästä poikkeus.

2. Mitkä ovat porontutkimuksen tämänhetkisiä keskeisimpiä tutkimuskysymyksiä ja kehittämistarpeita organisaationne näkökulmasta arvioituna?

- **Porojen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät hankkeet:** Parhaillaan Kutuharjun koeporotarhalla on käynnissä porojen suoliston mikrobiomiin liittyvä tutkimushanke, joka voi tuoda elinkeinolle uutta erittäin tarpeellista tietoa ruokinnan vaikutuksista poron terveyteen ja hyvinvointiin.

- **Kokonaisvaltaiseen laiduntenkäyttöön liittyvät hankkeet:** Porolaiduninventointia on kehitetty siten, että laidunten tilan kokonaisuus huomioidaan aiempaa kokonaisvaltaisemmin. Tämä tuottaa hyödyllistä paliskuntakohtaista tietoa laiduntenkäytön kehittämiseksi ja hallinnolle ja on tärkeä osa suurimpien sallittujen poromäärien asettamisessa.

- **Poron ruokinnan, eri ruokintamenetelmien ja erilaisten poronhoitomenetelmien tutkiminen:** Poronhoitoalue on valtavan suuri alue ja sen sisällä suuresti vaihtelevat olosuhteet tarjoavat monenlaista tutkittavaa. Esimerkiksi erilaiset porojen ruokintamenetelmät ja muut poronhoitotavat eri puolilla poronhoitoaluetta vaativat monimuotoista tutkimustoimintaa menetelmien kehittämiseksi ja hyvien toimintatapojen mallien levittämistä alueelta toiselle.

- **Loisiin ja tauteihin liittyvät kysymykset:** Ilmaston muuttuminen asettaa porotaloudelle valtavan haasteen poroon vaikuttavien luontaisten olosuhteiden muuttuessa. Ne porojen taudit ja loiset, jotka pysyivät ennen ´kurissa´ pelkästään sääolojen tai luonnonolojen vaikutuksesta, nousevat muuttuvissa olosuhteissa haastamaan jopa koko porotalouden tulevaisuuden. Näihin haasteisiin olisi osattava varautua etukäteen.

- **Poronhoidon tuottamien kokonaisvaltaisten taloudellisten ja työllisyshyötyjen tutkiminen:** Poronhoito tuottaa hyötyjä muulle yhteiskunnalle koko elintarvikeketjun mitalta paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti, mutta näiden hyötyjen suuruudesta ei ole olemassa tutkimuksia.

- **Porokarjan taloudellinen tuotto pienyrittäjyysnäkökulmasta:** Porotaloudesta puuttuu tutkimus, jonka avulla poronhoitajan poronlihan tuottamisen ja jalostamisen vaihtoehtoja voitaisiin tarkastella ja verrata keskenään taloudellisen tuloksen maksimoinnin näkökulmasta. Porokarjan rakenteen muuttuminen nuoremmaksi poroksi aiheuttaa haasteen tutkia tuottavuusstrategiaa uudelleen.

3. Mitkä ovat porontutkimuksen ja sen kehittämistoiminnan tämänhetkisiä puutteita organisaationne näkökulmasta arvioituna (esim. resurssien käytön optimointi, pahimmat aukkopaidat tai päällekkäinen toiminta)?

Resursseja on liian vähän. Osin niitä ohjautuu tutkimushankkeisiin, joiden käytännön merkitys on pieni. Elinkeinoon huomiointi tutkimushankkeiden sisällöllisessä suunnittelussa on usein puutteellista, jolloin hankkeilla ei saada luotua uutta tietoa vaan lähinnä vahvistettua tai toistettua jo tiedettyä.

4. Miten porontutkimusta ja porotalouden kehittämistoimintaa tulisi edistää Suomessa?

Ylipäätään porontutkimuksen rahoitus ja tutkimusinfrastruktuuri pitää saada kuntoon.

Porontutkimuksen ja sille asetettavien tarpeiden jäsentämiseksi, hyvä lääke voisi olla kokonaisvaltaisen **Porontutkimusohjelman** luominen ja tälle aluksi 5-10 vuoden aikataulun tekeminen.

Myös keino parantaa tilannetta, ja joka tukisi edellä mainittua, olisi korvamerkitä Luonnonvarakeskuksen sisällä esimerkiksi 100 000 € vuotuinen tutkimusmääräraha käytettäväksi em. ohjelmaan liittyvien tutkimusten toteuttamiseen.

Oma ongelmansa on se, että Kutuharjun koeporotarihasta on liian vähän tietoa, josko ollenkaan, eri yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa. Tarvitaan Kutuharjun koeporotarihalle ´mainoskampanja´ jonka avulla se opitaan tietämään paikaksi, jossa voi tehdä tutkimustyötä, opinnäytetöitä ym. Kutuharjulle olisi hyväksi myös se, ettei se olisi sidottu pelkästään yliopistolliseen tutkimukseen, myös ammatti-korkeakoulutahot voisivat hyödyntää sitä.

Kutuharjulle, kuten myös muulle porotutkimukselle, tekisi hyvää ottaa enemmän rooli, jossa ei irtaannuta käytännöstä, vaan niin Kutuharjuun kuin porotutkimukseen pitää saada osallistettua mukaan käytännön toimijat jokapäiväisine toimintoineen.

5. Minkälaisena näette organisaationne roolin porotutkimuksessa ja elinkeinon kehittämisessä nyt ja tulevaisuudessa Suomessa?

Paliskuntain yhdistyksen rooli on keskeinen niin porotutkimuksessa kuin poroelinkeinon kehittämisessä. Tämä on yksi yhdistyksen perustehtäviä ja osa rutiineja.

Yhdistys on maan keskeisin poroelinkeinoa kehittävä organisaatio, joka kykenee tekemään tuota työtä ymmärtäen käytännön elinkeinon ajankohtaiset kehittämistarpeet. Tulosten voidaan todeta olleen hyviä; porotalous on laajentanut tulopohjaansa kehittämishanketoimien avulla poronlihan pienjalostukseen ja porotilamatkailuun, se on ottanut käyttöönsä kaikki nykyaikaiset sähköiset tiedonvälitys- ja -hallintamenetelmät ja useita omia, porotalouteen räätälöityjä teknologisia ratkaisuja, se on saanut nostettua poronlihan tuottajahinnan korkealle tasolle verrattuna muihin lihalajeihin jne. Kehittämistoimintarooli sopii yhdistykselle ja se tekee sitä jatkossakin, mutta ongelmaksi on muodostunut pienennetty yhdistyksen siirtomääräraha, minkä vuoksi kehittämistoiminta kärsii nyt yhdistyksen likviditeetin puutteesta ja yhdistys ei kykene omaehtoisesti suurempia kehittämishankkeita toteuttamaan.

6. Millaisena näette Paliskuntain yhdistyksen ylläpitämän Kutuharjun koeporotarhan nykyisen merkityksen poroelinkeinon kannalta?

Kutuharjun tilat ja toimintaedellytykset ovat nykyisellään riittämättömät. Mikäli niihin panostetaan lisäresursseja, kehittämismahdollisuudet ovat suuret. Ilmastonmuutos haastaa arktisten alueiden tutkimusta ympäri maailman ja koetarha on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen. Se tarjoaisi hyvät mahdollisuudet kehittää toimintaa ja kilpailla kansainvälisistä hankkeista, mikäli työhön ohjattaisiin riittävä perusrahoitus. Tulevaisuudessa tällaisen paikan käyttömahdollisuus ja halukkuus tulevat kasvamaan olennaisesti ja tietotarve koskettaa Suomen lisäksi kaikkia arktisen alueen valtioita, joissa elää poroja.

7. Minkälainen porotutkimuksen ja koetoiminnan rooli Kutuharjussa tulisi tulevaisuudessa olla (sisältö ja laajuus)?

Elinkeinoa kehittävää ja uutta tietoa luovaa tutkimusta, jonka tulokset ovat sovellettavissa usein myös käytännön poroelämään. Erityisesti porojen terveyden ja hyvinvoinnin tulisi olla tulevaisuudessa avainasemassa.

**8. Mitä mahdollisuuksia näette organisaationne osalta osallistua Kutuharjussa tehtävään porotalouden tutkimus- ja koetoimintaan (mm. henkilö- ja taloudelliset resurssit) sekä Kutuharjun koe-
porotarhan toiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa?**

Se on kiinni rahoittajan toiminnasta. Olemme tuoneet kehittämistarpeet esille.

9. Muuta?

Voisi olla mielenkiintoista selvittää (vaihteeksi) tutkimustarpeita kentän ihmisiltä kysyen ja tältä pohjalta osin luoda Porotutkimusohjelma.

Lausunnosta vastaavan organisaatiota edustavan henkilön allekirjoitus ja nimenselvennys

PALISKUNTAIN YHDISTYS

puheenjohtaja Jukka Knuuti